

— PETR JARCHOVSKÝ —
ASISTENT

mladá fronta

Asistent

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.mf.cz
www.albatrosmedia.cz

MLADÁ FRONTA

Petr Jarchovský
Asistent – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

ASISTENT

— PETR JARCHOVSKÝ —
ASISTENT

mladá fronta

Jak byl natočen nejhanebnější film
československé kinematografie

Tento příběh je uměleckou fikcí, je však inspirován
reálnými historickými postavami a událostmi.

Mým studentům PJ

*Ďábla se banda stěží naděje –
i kdyby s ní už k peklu pádil...*

J. W. GOETHE, FAUST

Až dočtete tuto knihu, můžete jí přichystat
nečekanou zápletku. Pošlete ji k dalším čtenářům!
Závěrečný zvrat a dokonalé rozuzlení najdete
na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým
věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí
vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat
nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší
Restorio částku o 20 %.

Text © Petr Jarchovský, 2026
Cover Illustration © Václav Šlajch, 2026

ISBN tištěné verze 978-80-204-6695-2
ISBN e-knihy 978-80-204-6696-9 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-204-6699-0 (1. zveřejnění, 2026) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-204-6700-3 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

STUDENT

1

Pořád nemůžu pochopit, jaké štěstí mě, obyčejného kluka z vesnice, potkalo. Štěstí, že tady můžu být, že sedím v sále kina Olympik, se svými spolužáky, studenty Filmové akademie, kterou založili teprve před třemi lety v Praze.

Hovor utichá, světlo v sále pohasne. Opona se rozhrne a za ní se objeví promítací plátno. Ozve se tiché vrčení promítačky. Z projekční kabiny vystřelí paprsek světla.

Na plátně se objeví jiný kinosál – oděské kino dvacátých let. Běží úvodní záběry experimentálního filmového dokumentu Dziga Vertova a jeho bratra, kameramana Michaila Kaufmana *Člověk s kinoaparátem*.

Přichází náš profesor, filmový režisér Václav Raška, má přednášku o sovětském klasickém němém filmu. Vypadá trochu jako velebný pán u nás na vsi – vždy noblesní, uhlazený, v tmavém obleku, kulaté brýle se zlatými obroučkami na nose, jen ten kolárek mu schází. Světelný proud z promítačky ho olízne, než se usadí na židli vlevo před plátnem. Lampička u malého

stolku se rozsvítí, kouř z jeho dýmky se vznáší v mihotavém světle promítačky.

Publikum na plátně z roku 1929 defiluje před tvářemi mých spolužáků v kině Olympik o dvacet let později. Obě publika jsou zakletá mámivou hrou světla a stínu, která se odehrává před jejich zraky. Film doprovází podmanivý hlas přednášejícího: „Co z vás dělá filmaře? To, že se dokážete na svět dívat! Pozorování světa vás rozechvívá a hluboce se vás dotýká. Tehdy se ve vás probouzí umělec...“

Režisér Raška se obrátí k plátnu. Komentuje dynamicky se střídající obrazy filmového experimentu: „Velký sovětský inovátor Dziga Vertov si uvědomil, že nestačí na plátno pouze přenést střípky reality. Pochopil, že záběry je třeba tematicky zorganizovat. Výsledkem jejich organizace pak bude pravda hlubší, pravda celá a pochopená.“

S Tondou, který sedí vedle mě, hltáme víření obrazů na plátně.

„*Mým programem je Hru nahradit Skutečností*, vyhlásil Vertov ve svém manifestu...“

Na plátně se divoce střídají horizontálně projíždějící městské tramvaje s vertikálně jedoucími zdvižemi, prolínají se tu rotující kola automobilů s továrními stroji v jedné velké geniální montáži...

Po přednášce vycházíme z kina a stoupáme vzhůru po schodišti. Doprovázíme profesora Rašku a zaujatě s ním diskutujeme o tom, co jsme právě viděli. Na schodišti míváme aktuální

filmové plakáty současných sovětských válečných a budovatelských filmů: „Filmová kamera nám umožňuje skoncovat s nánosem buržoazních melodramat a kýčů!“ vyhláší Tonda. „Obraz má větší sílu než slovo,“ přidám se já a profesor se mnou souhlasí: „To už věděli v antickém Řecku, když zdobili stěny chrámů nebo povrch keramických amfor výjevy z mytologie. Považte, jakou sílu má obraz dnes, když se dal do pohybu!“

Venku svítí pouliční lampy, jejich světlo se odráží na vlhkém dláždění. Před kinem si zapalujeme cigarety, režisér Raška dýmku, a pokračujeme v debatě: „Díky filmu dnes prostí lidé nahlíží pravdivý obraz světa očima umělce.“

Tonda se přidá: „Chceme ukázat život *přistižený při činu*, natočený přímo v terénu!“

„Surový materiál nemusí mít hned smysl, ten v něm musíme teprve najít!“

Raška na nás ukáže náustkem své dýmky: „Tak se o to pokusíte hned ve svém příštím cvičení...“

2

Příště stojíme u stolu v kabinetě s filmovou technikou. Režisér Raška na něj rozložil několik fotoaparátů různých značek: Rolleiflex, Leica, Flexaret... My si je rozebereme, míříme na sebe objektivy, zaostřujeme, přibližujeme se a oddalujeme

navzájem. Raška si také přiloží jeden fotoaparát k oku a švenkuje z jedné naší tváře na druhou. „Prostřednictvím fotoaparátu budete pronikat pod povrch jevů. Zaměříte se na nejvšednější realitu. Vyjdete do ulic tak jako kdysi Vertov a Kaufman. Prostřednictvím série fotografií nás vtáhnete do života pracujících, odvyprávíte jejich příběh...“

Vyrazíme. Mrholí na střechy domů. Připadáme si s Tondou jako dva lovci, když mačkáme spouště fotoaparátů a přivlastňujeme si tváře lidí, jejich pohyby, nálady a gesta, zkrátka celý, životem pulzující svět kolem nás. V ulicích města lovíme snímky pro školní fotoreportáž. Závěrky fotoaparátů cvakají.

Tonda si ve změti kabátů, čepic, klobouků a deštníků všimne půvabné blondýnky v poštovní uniformě s těžkou koženou brašnou přes rameno. Upozorní mě na ni a rychle pořídí pár záběrů: cvak, cvak, cvak... Některé snímky budou máznuté, nezaostřené, ale to nevadí, i ty mají svoji estetickou hodnotu, mohou zobrazit dynamiku života více než ty ostré.

Všimneme si, že dívka míří přes ulici k poště.

Na poštovním úřadě je plno. Za přepážkou sedí úřednice a odbavují zákazníky, nalevo jsou telefonní boxy. Rozhlížíme se, zda nezahlédneme naši dívku s brašnou. Táhle je – blondýnka si odložila kabátek navlhle uniformy na věšák a pouze v sukni a košili usedá za přepážku.

Tonda ještě rychle pořídí pár snímků: jak si chystá stůl, otevírá kasu, jak připravuje obálky a aršíky známek, jak vytahuje

ze zásuvky razítka, tužky a polštářek s tiskařskou barvou. Ještě stále netuší, že je fotografována.

Na to ji upozorní až kolegyně: dívka vzhledne. Všimne si Tondy v kožené bundě s foťákem. Zamračí se na něj a on proměnu její tváře na snímku ihned zaznamená. Blondýnka sebere ze stolu seznam poštovních adres a zakryje si tvář. Tonda se nestydí a přistoupí k přepážce.

„Dobrý den, slečno,“ řekne. Dívka vykoukne zpoza rozevřené knihy a Tonda pořídí detail jejích očí, které zase hned zmizí za hranou svazku.

„Co to děláte?“

„Fotografuju vás.“

„To nesmíte!“

„Proč ne?“

„Nemůžete jen tak fotografovat... na poště!“

Tonda se rozhledne. „Nikde tady nevisí cedule Fotografování zakázáno.“

„Na to musíte mít úřední povolení.“

„Já ale povolení mám!“ opáčí Tonda a sáhne do kapsy, odkud vytáhne zpřekládaný papír. „Můžete mi k němu přidat razítko,“ a cvakne další snímek.

„Nechte toho, jo! Proč to děláte?“ podívá se na mě, jako by hledala pomoc.

„My jsme studenti filmové školy a pořizujeme snímky pro fotografickou reportáž.“

„Jakou reportáž?“

„O životě našich pracujících,“ vysvětluju.

„Vy jste od filmu?“

„Jasně. Jak jste to poznala?“ cvakne Tonda další snímek a dívka si zakryje tvář dlaněmi: „Já si myslím, slečno, že vás kamera miluje!“

„Povídali...“

„No vážně. Rádi bychom se k vám připojili, až budete zítra zase roznášet poštu.“

Tonda ji naposledy zblízka vyfotí. „Zítra ráno v sedm tady?“

„Zveme vás pak na kafe!“

„A pak třeba do kina,“ rychle doplním já.

3

O týden později za okny kavárny sněží. Sedíme s Tondou u stolku, pijeme kafe a kouříme cigarety. Tonda vyhlíží z okna, zatímco já si čtu ve filmovém časopise článek věnovaný Vertovovi.

„Hele, poslouchej, co Vertov říká o filmovém střihu: ... *do hrobu spouštějí rakve lidových hrdinů, natočeno v Astrachani v roce 1918, střih, zasypávají hrob – Kronšadt, 1921, střih, salva z děl, Petrohrad, 1920, lidé k uctění památky hrdinů obnažují hlavy: střih, Moskva, 1922...* A vy máte dojem, že se vše děje v jeden okamžik! Takovou moc má střihová montáž!“

Tonda ukáže na chodník za oknem, kde přichází náš objev. „A takovou moc mám zase já: Táhle jde!“

Zvednu oči od článku a obrátím zrak ke vstupu do kavárny. Sledujeme Markétku – už totiž víme, jak se jmenuje –, jak vchází a rozhlíží se. Usměje se, když si nás všimne, a ve tváři se jí objeví dolíček. Přichází a já zjihnu: jak je hezká. Tonda sykne směrem ke mně: „Jsem hned věděl, že je to tvůj typ...“

Jasně, Tonda musí všechno vědět první a nejlíp. Je vidět, že si Markétka dala záležet na tom, jak vypadá. Je oblečená do šatů se vzorem drobných kvítků a bílým límečkem, s kabelkou přes rameno. Blond vlasy má rozpuštěné, sčísnuté za uši, možná je i nenápadně nalíčená. Zastaví se u našeho stolku a z rozpaků udělá malé pukrle: „Ahoj, tak já jsem tady...“

Galantně vstanu a odsunu jí židli: „Račte se k nám posadit, slečno...“

Usměje se na mě: „Těší mě, pane režisére,“ a posadí se.

Všimnu si, že se trošku začervená. Tonda u číšníka objedná kávu se šlehačkou.

„To není žádná bukvicová náhražka. To je pravý zrnkový kafe,“ řeknu já, když ho přinesou.

„Mě teda rozmazlujete,“ namočí Markétka ukazováček do šlehačky a olízne ho. Visím na ní pohledem a ona o tom ví.

„Hvězdu si musíme umět předcházet,“ mrkne na ni Tonda. Markétka mávne rukou: „Prosím vás, jaká já jsem hvězda?“

Tonda sáhne do tašky a položí před ni štůsek fotografií: „To tedy jsi. Tady se podívej...“

Rozkládá fotky po stolku jako tarotové karty. Série fotek vytvoří příběh: Markétka na pochůzce s poštou, Markétka

jede přeplněnou tramvají, sbírá rozsypané dopisy, schovává se před deštěm v průchodu, předává u branky noviny. A další: Markétka za poštovní přepážkou, směje se i mračí, uhýbá před objektivem, zakrývá si tvář dlaněmi, unavená po práci jde domů, deštník si drží nad hlavou...

„Tak co tomu říkáš?“

„Že mám divnou bradu. A křivej nos.“

„Vůbec nemáš křivej nos ani divnou bradu,“ řeknu já.

„Tahle fotka je hnusná, tu zabavuju!“

„Všechny jsou tvoje,“ řekne Tonda.

Markétka vykulí oči a zamrká. „To vážně? To si můžu nechat všechny?“

„Pod jednou podmínkou,“ položí Tonda na fotky dlaň.

„A jakou?“ Pak pochopí, kam míří, zvedne oči v sloup a vrtí hlavou: „Nezačíňte s tím zase. Já přece nejsem žádná herečka!“

„Nic bys hrát nemusela,“ ozvu se já. „Zajímáš nás taková, jaká jsi.“

„Jo? A jaká teda jsem?“

„No... Mimořádně...“

„Mimořádně co?“

„Fotogenická.“

„On chce říct, že pro tebe má roli,“ řekne Tonda. „Hlavní roli!“

„Jakou roli?“

„Roli rolnice!“

Markétka se rozesměje. Miluju její smích...

„Jaká já jsem rolnice? Já jsem přece holka ze Žižkova...“

„To spíš rolnička...“, opravím se.

„Rolníčka? To je hezký...“, usměje se na mě a hned se zase začervená.

4

Začali jsme Markétku brát s sebou na školní promítání pokaždé, když měla po práci čas. Líbilo se jí to – a hlavně že ušetřila za vstupné. Divila se, jak můžou být filmy taková věda. Profesor Raška promítal sestříhané ukázky velikanů sovětského němého filmu, vynálezců filmové řeči, tohoto mocného prostředku politické agitace: „Kdybychom měli odlišit umělecký temperament tří největších mistrů sovětské kinematografie, označili bychom Ejzenštejna za filozofa, Pudovkina za dramatika a Dovženka za básníka filmového plátna.“

Markétka sedí mezi námi dvěma a nechce na sobě dát znát, že ji to trochu nudí. Hodně toho dnes nachodila s těžkou poštáčkou brašnou a teď bojuje se spánkem. Přál bych si, aby ji přemohl a ona si položila hlavu na moje rameno.

„Lyrická síla Dovženkových obrazů objevila kinematografii nové obzory. Dokázala spojit vnitřní svět venkovského člověka s uvědomělým přístupem ke společenským změnám,“ vykládá Raška u svého stolku na pódiu.

Lampy osvětlují pěšinu v zimním parku. Cestou domů debatujeme o dílech sovětské filmové avantgardy, která jsme

právě zhlédli, a necháváme za sebou ve sněhu na chodníku trojí řadu stop.

Obrátím se na Markétku: „Dovženko, nebo Ejzenštejn? Kdo se ti líbí víc?“

Pokrčí rameny. „Já nevím. Oba jsou skvělí...“

„Jak to víš? Vždyť jsi celou dobu spala,“ ušklíbne se Tonda.

„To není pravda!“

„Tak musíš mít přece nějaký názor!“

Markétka se na něj zamračí: „Co je ti do něj?“

„Kloflas filmaře, tak teď holt musíš debatovat o filmu.“

Markétka do něj strčí. „Já nikoho neklofla! To vy jste klofli mě. A koho vůbec zajímá, co si já myslím?“

„Třeba mě,“ řeknu já.

Jedna pouliční lampa bliká: ze tmy se ve stroboskopickém efektu vynoří portrét soudruha Stalina na velikém poutači.

„Pro mě je Ejzenštejn po všech stránkách revoluční génius,“ prohlásí Tonda.

„Já hlasuju pro Dovženka. Pro jeho lyrismus a vztah k obyčejnému člověku,“ přisadím si já.

„A já pro Chaplina!“ trumfuje Markétka.

„Chaplin si dělá srandu z žebráků pro obveselení buržoustů!“

„Já teda žádnéj buržoust nejsem,“ odsekne Markétka.

Cítím potřebu ji bránit. „Třeba v *Moderní době* Chaplin pranýřuje vykořisťování pracujících kapitalistickou tovární mašinerií, která mění člověka ve stroj.“

„U nás snad dělníci nemakají u pásu?“ namítne Tonda.

„Makají, ale uvědoměle! Pracujou pro společnou věc. Chaplinova *Moderní doba* je v podstatě výzvou k revoluci.“

„A hlavně je to prča!“ dodá Markétka.

„Chaplin má proletářskej původ,“ podpořím ji.

„Spíš lumpenproletářskej. Otec alkoholik, matka šlapka...“

„Rodiče si člověk nevybírám.“

„Tohle bych neříkal moc nahlas.“

Společně jsme dorazili ke dveřím činžáku, kde s Tondou bydlíme.

„Kluci, já už budu muset jít domů...“

„A nechceš zajít aspoň na čaj?“ navrhnou rychle.

„Když já zejtra vstávám do práce. Na rozdíl od vás, vy proletáři.“

Tonda, který vycítí, že se Markétka chce nechat přemlouvat, schválně pokrčí rameny. „No tak jak myslíš...“

„Nechod' ještě,“ zaprosím já.

„Tak teda jen na chvílku...“

Vidí, že jsem potěšený. Tonda odemkne a všichni tři vejde-me do dveří, které se za námi zavřou.

Rozsvítím a stoupáme nahoru po spirálovitém schodišti. Než stačíme odemknout, přijde nám otevřít drobná, stará paní ve staromódních šatech s krajkovým límečkem a dvěma hřebínky vetknutými ve stříbrných vlasech, které jí drží účes. Připomíná trochu želvičku.

„Nazdar, teti! Tak jsme doma,“ hlásí Tonda.

„Kdo nechal v koupelně to nádobí?“ ptá se paní.

„Dobrý večer,“ pozdravíme my s Markétkou a já jí po straně pošeptám: „To je Tondova teta. Jsme tu u ní na bytě.“

Hledíme na kádinky s vývojkou a ustalovačem a na fotografický zvětšovač umístěný na rýsovacím prkně položeném přes vanu v koupelně. Na šňůrách sušáku na prádlo visí, přichycené dřevěnými kolíčky, fotografie s portréty Markétky. Tondova teta se na zařízení fotokomory dívá, jako by se snažila pochopit, kde se to tu, v její koupelně, všechno vzalo.

„Dělal jsem fotky do školy, teti. Já to pak uklidím,“ řekne Tonda.

Tetička vycupitá z koupelny se stále trochu překvapeným výrazem ve tváři.

„Máme hlad jak smečka vlků!“

Teta na Tonda pohlédne, jako by ho viděla poprvé. Mívá takové výpadky.

„Já jsem přece Tonda, teti,“ vzdychne a podívá se na nás útrpně. Uchopí tetičku kolem ramen, postaví se s ní naproti zrcadlu, které tu visí na stěně hned vedle několika rodinných fotografií v rámečcích. „Tady, podívej se, to jsi ty a tohle jsem já.“ Pak ukazuje na další fotky. „A tady jsem taky já. A tady to tlustý mimino taky. A tady je moje máma, její sestra, tvoje dcera a tady to je strejda Bohouš s tetou Líbou... A tady to je kdo?“

„Ale já vím, to je přece Jeník! Jak bych nepoznala svého muže!“

Teta se obrátí k Markétce: „Jeník, to byl hrozně hodnej člověk. Zlatý srdce měl. Tak já vám, děti, uvařím čaj a namažu vám chleba.“

Vedu Markétku dál do bytu. „Tak vítej u nás doma.“

5

Markétka vstoupí do pokoje a rozhlíží se po velkorysém prostoru. Tonda se na mě za jejími zády spiklenecky šklebí a šeptá: „Vyjed' po ní.“

„Nech toho...“, syкну.

„Jestli tě interesuje...“

„Já myslel, že po ní jedeš ty?“

„Ber to tak, že jsem ti ji načal...“

Markétka se k nám otočí: „Co si to tam vy dva šeptáte?“

„Nic,“ řekneme oba současně.

„Co je šeptem, to je čertem,“ řekne ona.

Sedneme si do křesílek ve starožitně zařízeném obývacím pokoji. Topíme v kachlových kamnech, u kterých dříme v houpacím křesle Tondova tetička. Pouštíme si tiše rádio a popíjíme k tomu levné červené víno. Hraje večerní koncert – Šostakovičovu *Leningradskou symfonii*.

Markétka přechází po pokoji a prohlíží si obrázky na stěnách a rodinný porcelán v příborníku. Zvedne z psacího stolu složku plnou na stroji psaných stránek: „Co to je?“

Rychle vstanu. „Scénář, co píšu. Ještě to není hotový.“

„Ráda bych si to přečetla...“

Položím scénář zpátky na psací stůl a raději odvedu pozornost jinam. „Tak co tady tomu říkáš?“

„To se tak někdo má. Já bydlím s mámou a ségrama v nouzaku s pavlačí. Zakopáváme tam o sebe a máme jen jeden záchod dohromady pro tři partaje.“

„Tak pojď bydlet s náma!“ navrhnou jí, aniž to předem probe-
ru s Tondou. Markétka se k němu otočí a vidí, že je mým návr-
hem zaskočený. Obrátí se zpátky ke mně: „Už radši nepij, jo?“

„No né, myslím to vážně. Místa je tu dost. Vid', že by to
šlo?“ obrátím se na Tondou.

„No...“

„To asi nešlo,“ dopoví za něj Markétka.

„Proč ne?“

„Nemohla bych vám ani přispět na nájem.“

„Když nám občas nakoupíš a vypereš...“

„A kde bych jako spala?“

„Máme tu pokoj pro služku.“

„Já ale žádná služka nejsem!“

„Né, počkej, tak jsem to nemyslel. Ale vážně! Pojď se po-
dívát.“

Odvedu Markétku přes halu k malému pokojíku vedle kou-
pelní a otevřu dveře. Nahlédne dovnitř: stísněná místnůstka
s oknem do světlíku, s postelí, skříní, malým stolem a jednou
židlí.

„Nic moc, ale na přespání to stačí, ne?“

„A vy spíte kde?“

„V ložnici. A teta spí v pokoji po strejdovi.“

Markétka neví, co říct. Je tou nabídkou zaskočená.

„Tak co?“

„To nepůjde...“

„Proč ne?“

Dívá se po Tondovi, který uhne pohledem.

„Nezdá se mi to.“

„Co je na tom divnýho? Nová doba si žádá moderní přístup!“

Markétka se mrkne na hodinky: „Ježiši, to je hodin! Už musím vážně běžet, máma bude mít strach.“

„Tak já tě vyprovodím na tramvaj,“ nabídnu se.

„To nemusíš, Jindro. Já trefím sama.“

Zaklapnou za ní dveře. Ještě je slyšet klapání střevíčků na schodech a Tonda na mě vyjede: „Co to mělo bejt?“

„Režie života, ne?“

„Ty vole, ptal ses mě?“ rozhodí paže. „Je tohle tady snad nějaký hotel?“

„Neříkals, ať po ní vyjedu?“

„No ale já mluvil o tvým panictví, vole, a ne, abys jí hned nabízel bydlení!“

„Komu by tady vadila? Mohla by pomáhat tetě...“

„Vzpamatuj se!“

„Je to slušná holka, musím na ni pomalu.“

6

V dubnu se k nám Markétka přistěhovala. Sedíme s tetičkou u stolu a hrajeme kanastu. Doplním mezi vyložené karty dva žolíky a poslední kartou zavřu. Tetička přepočítává karty,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Asistent*** .

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.